

نگاهی به چگونگی ارتباط نابینایان با سینما و تلویزیون

سهم چشمان بی فروغ از هنر هفتم

گزارش

به نظر می‌رسد اکثر مردم آشنایی کافی و صحیحی در مورد نابینایان و دنیای آنها ندارند. برای مثال حضور در سینما و تماشای فیلم از جانب افراد نابینا امری غیر عادی و شگفت‌انگیز برای بسیاری از عوام تلقی می‌شود. این موضوع به همان اندازه برای مردم تعجب آور است که بدانند ناشنویان نیز نه تنها می‌توانند از موسیقی لذت ببرند بلکه قادر به نواختن ساز نیز هستند. اما در واقع یک فرد نابینا چطور می‌تواند فیلم ببیند و علاوه بر تماشای فیلم، تحلیل محتوایی نیز از آن ارائه دهد؟ محمد قاسم کفیلی جوان ۲۴ ساله اجتماعی و خوش مشربی است که از بدو تولد نابینای مطلق است. او که هم‌اکنون دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق تجارت بین‌الملل است به زبان انگلیسی تسلط داشته و به حوزه‌های مختلفی مانند سینما و ادبیات نیز علاقه‌مند است. خالی از لطف نیست که بدانیم شاهنامه فردوسی را نیز چندین بار از ابتدا تا انتها خوانده است؛ کاری که بسیاری از افراد عادی از انجام آن عاجز مانده‌اند.

مادر زاد هستند خواب دیدن‌شان به همان شکلی است که در زندگی واقعی زیست می‌کنند؛ ممکن است یکسری تجربه‌ها را کسب کرده باشند و تجربه‌هایی که تا به حال نداشته‌اند را ساختار ذهنی‌شان برای آنها به نمایش می‌گذارد؛ مثل رانندگی کردن. باینکه نابینایان مادر زاد هیچ وقت رانندگی نکرده‌اند می‌توانند خودشان را پشت ماشینی تصور کنند که دارند گاز می‌دهند، کلاچ می‌گیرند یا فرمان ماشین را می‌چرخانند. در واقع، آنها بیشتر با اطلاعات اکستراپای‌ای که به دست می‌آورند خواب می‌بینند. اما افرادی که قبلاً بینایی داشتند و بعداً نابینا شدند این قضیه برای‌شان متفاوت است؛ به این صورت که ساختار ذهنی آنها که حافظه تصویری دارد تصویر را برای آنها به نمایش می‌گذارد. «وی عنوان می‌کند: «نحوه حضور فرد دارای محدودیت جسمی - با هر نوع محدودیتی - در جامعه اهمیت زیادی دارد؛ به عبارتی یعنی او خودش را چگونه در جامعه ارائه می‌کند؟ اگر یک تصویر منفعل از خودش بروز دهد که به طور مداوم نیازمند کمک است، حس ترحم را در افراد دیگر برانگیخته می‌کند، چون خودش دارد این ترحم را طلب می‌کند. اما اگر تصویری پیش‌رو از خود بروز دهد و ادمی باشد که توانمند است و از عهده همه کارهایش برمی‌آید یا حداقل همه کارهایی را که از پس آنها برمی‌آید انجام دهد، ترحم کمتر ایجاد می‌شود. البته چنین فردی محدودیت‌هایی هم دارد، همان‌طور که من و همه انسان‌های دیگر محدودیت داریم. صرفاً معلولیت فیزیکی محدودیت نیست؛ این معلولیت ابتدا به دیدگاه خود فرد و سپس نگاه طرف مقابل بستگی دارد. دیدگاه فرد دارای محدودیت فیزیکی اگر این باشد که این یک نقص است، هیچ وقت نمی‌تواند خود را از ترحم دور کند، اما اگر نگرش چنین باشد که این تنها یک ویژگی است که دارد، آن وقت شاید بتواند دوز ترحم آدم‌ها را پایین‌تر بیاورد و حتی نسبت به آنها در موقعیت برتر قرار بگیرد.» کفیلی با تأکید بر اینکه نحوه رفتار خانواده با فرزند دارای محدودیت جسمی خیلی مؤثر است، تصریح می‌کند: «در واقع، خانواده هر طور که با او رفتار کند، روی رفتار آن فرد در جامعه تأثیر می‌گذارد. اگر خوب رفتار کند و حمایتگر باشد فرد را یک انسان با ویژگی متفاوت ببیند فرد آسیب‌دیده جسمی هم خودش را باور می‌کند، اما اگر برعکس باشد می‌شود همان فردی که ناتوان است یا حتی اگر توانمند باشد هم خودش را باور ندارد.» او در پایان از تجربه شخصی خود می‌گوید: «خانواده من سعی کردند روابط عمومی من را از سنین خیلی کم تقویت کنند و پدر من همیشه پشتیبانی و حمایت‌اش را در طول این ۲۴ سال زندگی من اثبات کرده و همیشه سعی کرده است طوری به من کمک کند که استقلال من حفظ شود؛ مثلاً وقتی دو ساله بودم من را به پارک می‌برد خودش در کناری می‌نشست و از من می‌خواست بروم با کودکان دیگر بازی کرده و برای خودم دوست پیدا کنم یا اینکه من را به مراسم‌ها و مجالس مختلف می‌برد و هیچ وقت به عنوان یک فرزند که محدودیت بینایی دارم پنهان نمی‌کرد. همین موارد بعدها در نوع رفتار من در جامعه تأثیر گذاشت. من در دانشگاه یکی از افراد خوش ارتباط به حساب می‌آمدم و همه با من ارتباط خوبی برقرار می‌کردند و انگار هر چه بیشتر به من نزدیک می‌شدند بیشتر از بودنم در کنار خودشان لذت می‌بردند و من نه تنها در روابط با اساتید و دانشجویان و روابط کاری (کار مدیرکل دفتر توانمندسازی سازمان بهزیستی کشور تأکید کرد: «از طریق کمیته نظارت و هماهنگی قانون حمایت از افراد دارای معلولیت، پیگیر رعایت سهمیه استخدام سه درصد از مؤسسات عمومی، نهادهای انقلابی و شرکت‌های دولتی هستیم.»

«در ایران پس از متوقف شدن رادیو فیلم، تلاش‌های جسته گریخته‌ای برای گسترش فیلم‌های توضیح‌دار ایجاد شد. سایت (Justaudio.ir) و همچنین سایت (Mp3movies.ir) یکسری فیلم‌ها را توضیح‌دار می‌کردند و در کنار آن نسخه صوتی فیلم‌ها را هم برای افراد آسیب‌دیده بینایی قرار می‌دادند. از سال ۱۳۹۸ گلاره عباسی سینمای ویژه نابینایان یعنی «سوینا» را ایجاد کرد که اگران‌های عمومی داشت؛ به این صورت که ما به سینما می‌رفتیم و به طور معمول بازیگران وظیفه توضیح دادن فیلم را بر عهده داشتند که بعضی از آنها حامد بهداد، حبیب رضایی، رضا کیانیان و خود گلاره عباسی بودند. من تجربه دیدن فیلم‌های سرخوست و جهان با من برقص را با اگران‌های عمومی سوینا داشتم که حقیقتاً توضیح‌دار کردن آنها در حد فیلم‌های خارجی قوی نبود. من این اعتراض را به خانم عباسی هم ارائه دادم.»

راد یوفیلم علاقه نابینایان به سینما را تقویت کرد

دانش آموخته رشته حقوق در همین راستا اضافه می‌کند: «فیلم توضیح‌دار باعث می‌شود فرد نابینا بتواند با هنر سینما ارتباط برقرار سازد. در سینما فقط تصاویر مهم نیست، دیالوگ‌ها هم اهمیت دارند. تصاویر هم وقتی توضیح داده می‌شوند فرد نابینا امکان این را به دست می‌آورد که خودش را در موقعیت در نظر بگیرد و راجع به آن تصویر سازی کند تا بتواند کاملاً محتوا را درک کند؛ شاید حتی نشود محتوا را به طور کامل درک کرد، اما اینکه بگوییم یک فرد نابینا نمی‌تواند با هنر سینما ارتباط برقرار کند غلط است. اصلاً سینمای داستانی پدیده‌ای است که انگار یک رمان را به صورت نمایش در آورده باشند.» وی با اشاره به اینکه ما نمی‌توانیم اسم فیلم‌های توضیح‌دار را رادیو فیلم بگذاریم بیان می‌کند: «فیلم توضیح‌دار ترجمه شده عبارت انگلیسی آن یعنی (described movie) است. رادیو فیلم چیزی است که به صورت رادیویی تولید و از رادیو نیز پخش می‌شود.

نابینایی هم مثل اندازه قد، یک ویژگی است

اما فارغ از بحث تماشای فیلم، بسیاری از مردم نمی‌توانند تصور کنند که نابینایان هم مانند افراد بینا خواب ببینند و چه بسا این موضوع برای کسانی که به مراتب آشنایی کمتری با نابینایان دارند حیرت‌آور باشد. کفیلی در این باره به آتیونو می‌گوید: «خواب دیدن یک رویه مغزی است و هیچ ارتباطی به دیدن یا دیدن فرد ندارد، معمولاً افرادی که نابینایی

صفت «روشندل» تأثیر بدی دارد

محمد قاسم کفیلی در ابتدا با بیان اینکه ما مضع آموزشی داریم، به آتیونو می‌گوید: «فقط این مطرح نیست که مردم خیلی چیزها را نمی‌دانند بلکه موضوع این است که آموزشی در این مورد به مردم داده نمی‌شود. در رسانه‌ها هم اگر از افراد دارای محدودیت بینایی - چه افراد نابینای مطلق و چه افراد با آسیب بینایی کمتر - ذکر می‌آید یا از آنها برای برنامه خاصی دعوت می‌شود، بیشتر به ابدا معنوی این جریان پرداخته می‌شود؛ مثلاً مطرح شدن صفت «روشندل» تأثیر بدی در زندگی ما گذاشته است. به ما می‌گویند شما تل‌ان پاک‌الست و باید دعا کنید... و اوج پرداختن بیشتر رسانه‌ها به افراد دارای محدودیت جسمی هم این است که این افراد - خصوصاً افراد دارای آسیب بینایی - را انسان‌هایی مقدس و مستجاب‌الدعوه می‌نمایند که واقعا چنین چیزی نیست.» وی در خصوص چگونگی تماشای فیلم از سوی نابینایان اذعان می‌کند: «یک زمانی نابینایان نمی‌توانستند فیلم ببینند و تنها چیزی که متوجه می‌شدند دیالوگ‌های یک اثر سینمایی بود. حالت دیگری هم وجود داشت که نابینایان یک شخص همراه در کنار خود داشتند که صحنه‌ها را برای‌شان توضیح می‌داد و به کمک او فیلم را تماشا می‌کردند و از این طریق متوجه می‌شدند که در آن فیلم چه اتفاقی در حال رخ دادن است. در اواسط دهه ۸۰ برنام‌ه رادیو فیلم در رادیو نمایش راه‌اندازی شد که فیلم‌ها را برای نابینایان توضیح‌دار می‌کرد؛ به این صورت که ما فقط صدای فیلم را داریم و یک گوینده برای ما صحنه‌های فیلم را توضیح می‌دهد. این توضیحات هر چقدر دقیق تر باشند یک فرد نابینا می‌تواند دسترسی بهتری به محتوا داشته باشد. فیلم توضیح‌دار سال‌های زیادی است که در ممالک غربی - به خصوص اروپای غربی و آمریکا - وجود دارد. در حال حاضر شرکت‌های بزرگی مثل نتفلیکس (Netflix) و سونی بعضاً فیلم‌های خود را توضیح‌دار می‌کنند که این آثار بیشتر برای ما قابل دسترس هستند.» کفیلی ادامه می‌دهد:

نتیجه بی توجهی مستمر به سالمندان

سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور گفت: «بی‌توجهی‌های کوچک و مستمر به سالمندان، می‌تواند آسیب بزرگی به روح و روان آنها وارد می‌کند. محمود علی‌گو با بیان اینکه سالمندآوری وجوه مختلفی دارد، افزود: بیشترین نوع سالمندآوری در کشور از نوع غفلت است. وی ادامه داد: اورژانس اجتماعی با شماره خط ۱۲۳ آمادگی دارد در زمینه سالمندآوری از نوع غفلت مداخله کند و یا خود سالمندان یا افرادی که از وضعیت آنها مطلع هستند به‌طوریکه فرزندان یا توانایی زیادی به آنها سرزده‌اند یا توانایی انجام فعالیت خود ندارند، می‌توانند با شماره ۱۲۳ تمام بگیرند و کارشناسان اورژانس اجتماعی می‌توانند به آنها کمک کنند.

مدیرکل دفتر توانمندسازی سازمان بهزیستی:

کمیته سنجش توانایی معلولان برای استخدام تشکیل شود

خبر

مدیرکل دفتر توانمندسازی سازمان بهزیستی کشور با اشاره به چالش سنجش توانایی برای استخدام افراد دارای معلولیت گفت: «لازم است کمیته سنجش توانایی معلولان برای استخدام تشکیل شود.» محمد رضا شهبازی افزود: «سنجش توانایی انجام کار به عهده دستگاه استخدام‌کننده است و امکان دارد به فرد معلولی گفته شود که او توانایی انجام کار

استخدامی، سازمان بهزیستی و دستگاه مجری برای تشخیص توانایی کار تشکیل شود که این اقدام نیاز به طی کردن مراحل اصلاح آیین‌نامه را دارد که تاکنون در این زمینه موفق نبوده‌ایم.» شهبازی با قدردانی از دستگاه‌های دولتی در رعایت قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت یادآور شد: «البته در زمینه استخدام افراد دارای معلولیت، شرایط مناسب‌تر شده و دستگاه‌های اجرایی دولتی

را ندارد و او را رد کنند.» وی ادامه داد: «براساس آیین‌نامه اجرایی بند «ز» ماده (۴۲) قانون مدیریت خدمات کشور، آیین‌نامه‌ای از سوی هیأت دولت تصویب شده که این آیین‌نامه سنجش توانایی کار را بر عهده دستگاه مجری گذاشته که البته نظر بهزیستی را نیز می‌گیرند و ما همکاری لازم را داریم اما مرجع قانونی نیستیم؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود کمیته‌ای متشکل از سازمان اداری

مدیرکل دفتر توانمندسازی سازمان بهزیستی کشور تأکید کرد: «از طریق کمیته نظارت و هماهنگی قانون حمایت از افراد دارای معلولیت، پیگیر رعایت سهمیه استخدام سه درصد از مؤسسات عمومی، نهادهای انقلابی و شرکت‌های دولتی هستیم.»